

Стаття надійшла до редакції 11.09.2022 р.

Перевірено на плагіат 27.09.2022 р.

унікальність – 96,07 %

<https://doi.org/10.17721/StudLing2022.21.78-87>

УДК 811.14'02-112'373.6'42

КОРІНЬ *MAN- У ДАВНЬОГРЕЦЬКІЙ МОВІ: ЕТИМОЛОГІЯ І ДЕРИВАЦІЙНЕ ПОЛЕ

Надія Богданівна Чернюх-Мацієвська, nadia.chernyukh@gmail.com

викладач

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

У статті проаналізовано етимологію та дериваційне поле субконцепту MANIA, який поряд із субконцептами ΝΟΣΟΣ, ΑΣΘΕΝΕΙΑ та ΑΡΡΩΣΤΙΑ становить ядро макроконцепту ХВОРОБА у давньогрецькій мові. У результаті дослідження встановлено, що корінь μαν-, як реалізація індоєвропейського кореня *men-/man, стосувався ментальної сфери, що підтверджується його рефлексами у низці індоєвропейських мов. Здійснений дериваційний аналіз виявив, що від згаданого кореня було утворено 28 дериватів, за якими закріпилось значення психічного розладу. Вершину словотвірного гнізда, утвореного від кореня μαν- становить іменник ἡ μανία та дієслово μαίνομαι, які стосуються архаїчного пласту лексики. Переважна більшість лексем похідних від кореня μαν- представлена прикметниками (14 одиниць) та дієсловами (12 одиниць). Серед прикметників значну частку становлять композити з другим компонентом –μανής кількість яких зростає, починаючи від епохи еллінізму. Такі прикметники реалізують сему “надмірна пристрасть”, яка поширюється на ознаку, виражену першим компонентом, що часто функціонує як каузатор стану. Основними способами утворення дериватів були суфіксація та основокладання, які є найпритаманнішими для іменних частин мови (іменників, прикметників). Менш поширеною була префіксація, представлена головним чином у дієсловах. Префікси частково модифікують семантику твірної основи, надаючи нововиниклим дієсловам додаткових відтінків інтенсивності, реляційності, директивності, соціативності. Семантика дериватів мотивується значенням твірної основи – «наявність психічних відхилень», яке згодом розвинулось у семи «неадекватність поведінки», «екзальтованість», «натхнення». Усі похідні максимально зберігають семантичний зв'язок з твірною основою.

Ключові слова: давньогрецька мова, субконцепт MANIA, етимологія, деривація, композиція, основа.

VERBAL ROOT *MAN- IN ANCIENT GREEK: ETYMOLOGY AND DERIVATIONAL FIELD

Nadiia B. Cherniukh-Matsiievska, nadia.chernyukh@gmail.com

Lecturer

Danylo Halytsky Lviv National Medical University

The current paper has sought to look at the etymology and derivational capacity of the sub-concept MANIA, which belongs to the group of sub-concepts ΝΟΣΟΣ, ΑΣΘΕΝΕΙΑ and ΑΠΠΩΣΤΙΑ that make up the core of the macro-concept DISEASE in the ancient Greek language. The result displays that the root μαν- in ancient Greek can be traced back to the Indo-European root *men-/man and refers to the mental sphere. This conclusion is supported by the analysis of derivatives existing in some Indo-European languages.

Following the line of thought that studying the derivational capacity is of crucial importance for the analysis of the chosen sub-concept, the paper singles out 28 derivatives formed from the verbal root μαν- with the meaning of mental disorder. The head of all derivatives that evolved from the mentioned root is the noun ἡ μανία and the verb μαίνομαι which belong to the archaic layer of the Greek lexicon. The majority of derived lexemes are represented by adjectives (14 units) and verbs (12 units). A lot of compound adjectives contain –μανής as the second component and the number of such compounds increased from the Hellenistic era onwards. The paper substantiates that when these adjectives realize the nuclear seme “excessive addiction” it combines with the semes of the first component that commonly serve to express the cause of state. Suffixation and stem compounding that are generally typical for nominal parts of speech (nouns, adjectives) were discovered to be the principal types of word formation. Prefixation was less common and was characteristic of verbs. The research findings illustrate how prefixes partially modify the meaning of primary stems and provide new coinages with additional shades of intensity, relationality, directiveness, sociativity. The semantics of derivatives is motivated by the meaning of the initial stem – “presence of mental deviations”, which later developed into the seme of “inadequacy of behavior”, “exaltation” and “inspiration”. All derivatives maintain close semantic ties with the initial stem.

Key words: *Ancient Greek, sub-concept MANIA, etymology, derivation, compounding, stem.*

Вступ. У концептологічних дослідженнях неодноразово відзначалась, що існуючі методики дослідження концепту неодмінно включають звернення до етимології його ключових номінацій [Скаб 2006, с. 359; Федорюк 2019, с. 47; Голик 2020, с. 218], оскільки «етимологічні відомості про лексему – ім'я концепту, відображають прадавні значення, що лежать в основі внутрішньої форми лексеми – імені концепту, формують доконцептуальні ознаки концепту» [Шевченко 2014, с. 122].

Завдяки етимологічному аналізу стає можливим відтворення механізму становлення концептів, що, своєю чергою, дозволяє встановити найважливіші етапи формування лексичних одиниць та їх кореляцію з вербалізацією цих одиниць у свідомості людини [Рижкіна 2014, с. 166].

Поряд із етимологічним, вагоме місце у дослідженні концептів відіграє також дериваційний аналіз. Їх поєднання дозволяє простежити ранню історію концепту та динаміку утворення нових або зникнення раніше існуючих семантичних ознак, що становлять його зміст, а також визначити внутрішню форму його імені.

З огляду на те, що значення слова трактується як контекст, який є результатом інтегрування словотвірного афікса до кореня (основи) для утворення нових лексем [Царьова 2020, с. 67], аналіз дериваційних можливостей ключових лексем, що реалізують концепт, а також семантики виявлених дериватів, дає змогу дослідити ряд додаткових когнітивних ознак досліджуваного концепту.

На когнітивній ролі деривації у дослідженні концептів, яка «пов'язана з виділенням і фіксацією засобами словотворення нових структур знання, закріпленням і об'єктивацією певних концептуальних об'єднань», наголошує Т. Вільчинська [Вільчинська 2014, с. 27].

Дериваційний потенціал концепту передбачає його здатність розвиватися за рахунок елементів та ознак, які в ньому містяться. Дериваційні зв'язки між похідними словами одного гнізда, які наявні у свідомості носія мови, відображаються у цілеспрямованому вживанні спільнокореневих слів у тексті та в утворенні нових слів. При цьому послідовність і хронологія утворення похідних слів не мають принципового значення.

Як слушно відзначають дослідники, словотвірні морфеми є одним із чинників урізноманітнення мовної концептуалізації світу [Гармаш 2013, с. 247], сприяючи появі нових структур знання

Метою представленої розвідки є етимологічний та дериваційний аналіз вербалізованого субконцепту **MANIA**, який поряд із субконцептами **ΝΟΣΟΣ**, **ΑΣΘΕΝΕΙΑ** та **ΑΡΡΩΣΤΙΑ** формує ядро макроконцепту **ХВОРОБА** у давньогрецькій мові.

Аналіз останніх досліджень. Дослідники словотвірних процесів засадничо розрізняють два процеси – власне деривацію та словоскладання, розуміючи під першою утворення нових слів за допомогою афіксів, тоді як друге передбачає утворення нового слова завдяки поєднанню двох слів або коренів [Ralli 2010, р. 57]. Однак, з огляду на те, що обидва процеси мають своїм результатом утворення нового слова, ми розглядатимемо їх як єдиний процес деривації, тим

більше, що у дослідженнях наголошується на їх взаємопереплетенні [Wouters 2013]. Проблемам словотвору у давньогрецькій мові присвячено чимало праць, зокрема [Chantraine 1933; Risch 1974; Tribulato 2007]. Варто відзначити, що попри численні концептологічні дослідження у вітчизняному і зарубіжному мовознавстві, у переважній більшості з них, у т. ч. і при аналізі концептів на зразок ЗДОРОВ'Я/ХВОРОБА, залучається матеріал сучасних мов, тоді як до давніх дослідники звертаються лише спорадично. З-поміж безпосередньо дотичних до нашої розвідки вітчизняних праць слід зазначити праці, присвячені аналізу омовлених концептів ЗДОРОВ'Я та ХВОРОБА у давньоримському лінгвокультурному просторі: це кандидатські дослідження О. Милик [Милик 2016], Ю. Скрипник [Скрипник 2017], а також статті В. Мартина [Мартин 2015; Мартин 2018], де розглядається давньогрецька лексика на позначення хвороб. У цих дослідженнях, серед іншого, також звертається увага на аналіз дериваційного потенціалу ядерних вербалізаторів вище зазначених концептів. У зарубіжному мовознавстві медична лексика була об'єктом дослідження Е. Віллі [Willi, 2008], Ф. Скіроні [Schironi 2010 з відповідною бібліографією], Д. Р. Ленгслоу [Langslow 2010] та ін., хоча здебільшого зарубіжні вчені трактують проблеми здоров'я/хвороби і пов'язані з ними поняття у культурно-історичному руслі, напр., [Hope, Marshall 2000; Wöhrle 2000; Kazantzidis 2021]. Брак досліджень, присвячених дериваційному аналізу ключових вербалізаторів макроконцепту ХВОРОБА у давньогрецькій мові, і зумовив наше звертання до цього питання у представленій розвідці.

Результати дослідження. На позначення психічної недуги у давньогрецькій мові використовувались загальноновживані лексеми **νόσος**, **ἄρρωστια**, **ἀσθένεια**, уточнені означенням, наприклад, *ψυχική νόσος*, а також словосполучення з іменниками **φρήν**, **νοῦς**, **λογισμός**. Спеціалізованими ж лексемами, за якими закріпилося значення психічного розладу, були похідні від кореня **μαν-**, які можна зіставити із латинськими дериватами заперечного значення, утвореними від основи **san-**: **insanus**, **insania** тощо.

Етимологічні словники пов'язують згаданий корінь із індоєвропейським коренем ***men-/man-** “думати, пам'ятати”, представленим також у **μηνήσκει** “нагадувати”, **μινήσκει**, **μέμνηται** “пам'ятати”, **μνήμη** “пам'ять” [Beekes 2010, p. 892; Chantraine 1968, p. 658; Hofmann 1971, p. 225]. Окрім давньогрецької мови, згаданий корінь представлений в інших індоєвропейських мовах, пор. давньоіндійське **mányate**, авестійське **mainiēite**, давньоірландське **muinithir** “думати”, старослов'янське **mnъjo** “думати, міркувати”, литовське **miniù**

“згадувати, пам’ятати” [Beekes 2010, p. 892].

У давньогрецькій мові корінь **μαν-** послугував базою для утворення іменників **ἡ μανία, ἡ μανική**; прикметників **μανικός,-ή,-όν, μανιάς, -άδος, μανιώδης,-ες, μαινόλης/μαιολιν, μαινόλιος, ἐμμανής, -ές, γυναιμανής, -ές, ἀκρομανής, -ές, δорιμανής, -ές, ἡλιομανής, -ές, θεομανής, -ές, θυρσομανής, -ές, φρενομανής, -ές, χορομανής, -ές**.

Вершиною словотвірного гнізда, утвореного від кореня **μαν-**, на нашу думку, слід вважати іменник **ἡ μανία** зі значеннями “божевілля, душевна хвороба, безумство; несамовитість; натхнення, екзальтованість” [Liddel, Scott 1983, p. 1079; Montanari 2015], представлений вже у Солоні та Теогніді (VI ст. до н. е.). Від основи цього іменника були утворені засвідчені вперше у грецьких трагіків прикметники **μανικός, μανιάς, μανιώδης**, а також засвідчені від I ст. складні прикметники **μανητόκος** і **μανιοποιός** “той, який спричиняє божевілля” (хоча структурно тотожний прикметник **μανιόκηπος** “охоплений плотським бажанням” наявний вже в Анакреонта (VI ст. до н. е.)) поряд з дієсловами **μανιάω** “бути божевільним, шаленим”, **μανιοποιέω, μανιουργέω** “робити божевільним, шаленим”.

Розширений суфіксом **-j-** корінь **μαν-** був джерелом утворення дієслова **μαίνομαι** “бути божевільним; бушувати, шаленіти” (***μάνjομαι** > **μαίνομαι**), що засвідчено вже у Гомера. Форма активного стану **μαίνω** з каузативним значенням “звести з розуму, навести безумство; розгнівати, довести до шалу” є відносно пізньою, будучи представленою вже в епоху еллінізму. З огляду на хронологію **μαίνομαι** та утворення від нього значної частини дериватів, на нашу думку, доцільно також віднести його до вершини словотвірного гнізда. Від основи теперішнього часу цього дієслова утворилася низка префіксальних дієслів (**ἐκμαίνω, ἀπομαίνομαι, ἐπιμαίνομαι, ἐμμαίνομαι, καταμαίνομαι, περιμαίνομαι, παραμαίνομαι, συμμαίνομαι, ὑπερμαίνομαι, ὑπομαίνομαι**), іменник **ἡ μανιάς** та прикметники **μαινόλης/μαιολιν, μαινόλιος**.

Як засвідчує семантичний аналіз, ядерною семою в обох випадках виступає “неадекватний психічний стан”. Інтегральними семами, які розвинулися на основі ядерної, є “девіантна поведінка (у різних її виявах)”, “екзальтованість”, які в античному світі сприймалися як ознаки божественного впливу, що спостерігаємо на прикладі менад або Піфії. Принагідно відзначимо існування однойменного жіночого імені **Μανία** засвідченого в Аттиці і за її межами. Таким, зокрема, був псевдонім однієї з гетер в оточенні Деметрія Поліоркета (кінець IV ст. до н. е.), який вона отримала через те, що доводила шанувальників до стану божевілля [Lamont 2021, p. 94].

Від кореня **μαν-**, окрім іменника **μανία**, суфіксальним способом утворено прикметник **μανικός, -ή, -όν** “божевільний, безумний; нерозважний; “натхненний; той, який спонукає до безумства” [Liddel, Scott 1983, p. 1079; Montanari 2015], який, зберігаючи коло значень притаманне для іменника, додатково набуває сему “нерозважність, необдуманість”. Як іменники засвідчені також субстантивовані форми жіночого і середнього роду згаданого прикметника **ἡ μανική** “божевілля” та **τό μανικόν** “симптом божевілля”, утворені шляхом еліпсису із словосполучень **μανική νόσος** та **μανικόν πρᾶγμα**. Для прислівника **μανικῶς**, утвореного від згаданого прикметника, притаманні значення “безглуздо, нерозумно”.

Синонімом до **μανικός** є прикметник **μανιώδης** “подібний до безумного; безумний, нерозважний; несамовитий”, який зберігає коло значень, пов’язане із семантикою твірної основи (принагідно відзначимо притаманне субстантивату **τὸ μανιώδες** значення “делірій”).

Виразний семантичний зв’язок із твірною основою зберігають складні прикметники з другим компонентом **-μανής**, в основі якого також лежить корінь **μαν-** (таких композитів-прикметників на **-ης** у давньогрецькій мові засвідчено чимало [Schwyzer 1939, p. 452]). Композити з коренем **μαν-** реалізують сему “надмірна пристрась”, що в уяві давніх греків було ознакою ментальної девіантності. Згадана сема у них поширюється на ознаку, виражену першим компонентом, який часто функціонує як каузатор стану: **ἐμμανής** (**ἐν** + **μανής**) “охоплений безумством, шаленіючий”, **γυναίμανής / γυναικομᾶνης** (**γυνή** + **μανής**) “той, який божеволіє за жінками”, **ἄκρομανής** (**ἄκρον** + **μανής**) “божевільний, причинний”, **δοριμανής** (**δόρυ** + **μανής**), “охоплений войовничим шалом”, **ἡλιομανής** (**ἥλιος** + **μανής**) “шалений від сонця”, **θεομανής** (**θεός** + **μανής**) “одержимий божественним шалом, з затьмареним богами розумом; несамовитий, нестримний”, **θυρσομανής** (**θύρσος** + **μανής**) “шаленіючий з тирсом в руках”, **φρενομανής** (**φρήν** + **μανής**) “біснுவатий, несамовитий”, **χορομανής** (**χορός** + **μανής**) “шаленіючий від танцю”. Кількість таких композитів зростає, починаючи від епохи еллінізму. Серед них: **δοξομανής** “славолюбний”, **ὄρνιθομανής** “шаленіючий від птахів”, **ὄψομανής** “шаленіючий від смаколиків, ласун”, **οἰνομανής** “шаленіючий за вином”, **ἔρωμανής / ἔρωτομανής** “шаленіючий від кохання”. Для низки цих прикметників існують іменникові відповідники з другим компонентом **-μανία**: **γυναικομανία**, **δοξομανία**, **οψιμανία**, **ἔρωμανία / ἔρωτομανία**, **θεομανία**. Деякі з таких дериватів, як, наприклад, **ὀρτυγομανία** “пристрась до перепілок” приписують одному із чільних представників стоїцизму Хрисіппу (281/278-208/205 до н. е.) (Athen. Deipnosoph.

XI, 464 d). Більшість із них утворені шляхом основоскладання і лише один прикметник (**ἔμμανής**) – за допомогою префіксації.

Від кореня **μαν-** за допомогою основоскладання утворено дієслова **ὄρνιθομανέω** “шаленіти як птах” та **ἔρωμανέω/ἔρωτομανέω** “шаленіти від кохання”.

Аналіз семантики дієслів, похідних від **μαίνω** та **μαίνομαι** також свідчить про збереження у них ядерної семи: **ἐκμαίνω** “зводити з розуму, приводити в шал”, **ἀπομαίνομαι** “цілковито збожеволіти”, **ἐπιμαίνομαι** “бути шалено закоханим, бути одержимим пристрастю; захоплюватись; шаленіти”, **ἐμμαίνομαι** “вступати в стан шалу”, **καταμαίνομαι** “здійснювати божевільні вчинки”, **περιμαίνομαι** “пробігати у нестямі”, **παραμαίνομαι** “бути майже божевільним”, **συμμαίνομαι** “разом безумствувати, разом шаленіти”, **ὑπερμαίνομαι** “цілковито втратити розум”, **ὕπομαίνομαι** “бути трохи божевільним”. Префікси, за допомогою яких утворюються дієслівні композити, частково модифікують семантику твірної бази, надаючи нововиниклим дієсловам додаткових відтінків інтенсивності (**ἀπο-**, **ἐπι-**, **ὑπερ-**, **ὕπο-**), реляційності (**κατα-**, **παρα-**), директивності (**ἐκ-**, **περι-**), соціативності (**συν-**).

Утворені від твірної основи **μαιν-** прикметники **μαινόλης** (m)/**μαινόλις** (f) “охоплений безумством, несамовитий”, **μαινόλιος** “безумний, шалений”, **μαινάς** “шалена, несамовита; та, що зводить з розуму” (субстантиват **ἡ μαινάς** “менада, вакханка”) зберігають сему “психічне відхилення”.

Висновки та перспективи дослідження. Дериваційний аналіз слів, утворених від кореня **μαν-** на позначення психічної девіантності, дозволив встановити наступне: 1) від зазначеного кореня шляхом первинної та вторинної деривації утворено 48 лексем; 2) найпоширенішим шляхом деривації є основоскладання (51 %), за яким слідує префіксація (27 %) та суфіксація (22 %); 3) аналіз частиномовної приналежності дериватів та способу їх утворення дозволяє констатувати, що для іменних частин мови найпритаманнішими були основоскладання і суфіксація, тоді як префіксація представлена головним чином у сфері дієслова; 4) семантика дериватів умотивована значенням твірної основи – “наявність психічних відхилень”, яке згодом розвинулось у семи «неадекватність поведінки», «екзальтованість», «натхнення»; 5) усі похідні зберігають семантичний зв'язок із твірною основою.

Перспективним у цьому напрямі видається аналіз етимології та дериваційного потенціалу лексем **νόσος** та **ἀσθένεια**, які репрезентують ядерну зону макроконцепту «ХВОРОБА» у давньогрецькій мові.

Література:

1. Вільчинська, Т. “Словотвірні засоби вербалізації концепту «Бог» (на матеріалі поетичних текстів Т. Шевченка).” *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Мовознавство* 1 (23) (2014): 26-30.
2. Гармаш, О. Л. “Структура концептів морфологічного та лексичного змісту як складових концептосистеми сучасної англійської мови.” *Мовні і концептуальні картини світу* 43 (1) (2013): 245-251.
3. Голик, С. “Етимологічний шар концепту OLD AGE.” *Сучасні дослідження з іноземної філології* 18 (2020): 216-225.
4. Мартин, В. О. “Номінативне поле субконцепту ΝΟΣΟΣ у давньогрецькій мові.” *Science and Education a New Dimension : Philology* III (15), Is.68 (2015): 63-66.
5. Мартин, В. О. “Дериваційне поле субконцепту ΝΟΣΟΣ в давньогрецькій мові.” *Наукові записки. Серія: Філологічні науки* 146 (2016): 161-165.
6. Милик, О. В. “Лінгвальні засоби репрезентації концепту ЗДОРОВ’Я в латинській мові.” (Дис. канд. філол. наук, Львів, 2016).
7. Рижкіна, А. А. “Етимологічний аналіз концепту сім’я в китайській мові.” *Лінгвістичні дослідження* 37 (2014): 165-168.
8. Скаб, М. В. “Методика концептуального аналізу: проблеми та вирішення”. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Інформаційні технології в освіті* 4 (2006): 356-360.
9. Скрипник, Ю. С. “Вербалізація мегаконцепту ХВОРОБА в латинській мові.” (Дис. канд. філол. наук, Київ, 2017).
10. Федорюк, Л. В. *Специфіка української концептосфери: лінгвокультурологічний вимір (на прикладі концепту смерть): монографія* (Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019).
11. Царьова, І. *Сучасний український юридичний текст: лексико-дериваційна структура: монографія* (Дніпро: ЛІРА, 2020).
12. Шевченко, І. С. “Лексично втілені концепти: історичний вимір.” *Нова філологія* 64 (2014): 121-126.
13. Beekes, R. *Etymological dictionary of Greek* (Leiden: Brill, 2010).
14. Chantraine, P. *La formation des noms en grec ancien* (Paris: C. Klincksieck, 1933).
15. Chantraine, P. *Dictionnaire etymologique de la langue Grec. Histoire des mots* (Paris: Éditions Klincksieck, 1968).
16. Hofmann, J. B. *Etymologisches Wörterbuch des Griechischen* (Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1971).
17. Hope, V. M., Marshall, E. *Death and Disease in the Ancient City* (London; New York: Taylor & Francis Group, 2000).
18. Kazantzidis, G. *Lucretius on Disease. The Poetics of Morbidity in ‘De rerum natura’* (Berlin-Boston: Walter de Gruyter, 2021).
19. Lamont, J. L. “The Curious Case of the Cursed Chicken: A New Binding Ritual from the Athenian Agora”. *Hesperia: The Journal of the American School of Classical Studies at Athens* 90, no. 2 (January-March 2021): 79-113.
20. Langslow, D. R. *Medical Latin in the Roman Empire* (Oxford: Oxford University Press, 2000).
21. Liddel, H. G., Scott, R. *A Greek-English Lexicon* (Oxford: Clarendon Press, 1983).
22. Montanari, F. *The Brill Dictionary of Ancient Greek* (Leiden; Boston: Brill, 2015),

<https://dictionaries.brillonline.com/montanari>

23. Ralli, A. “Compounding versus derivation”. *Cross-Disciplinary Issues in Compounding* (Amsterdam: John Benjamins, 2010): 57-74.
24. Risch, E. *Wortbildung der homerischen Sprache* (Berlin – New York: Walter de Gruyter, 1974).
25. Schironi, F. “Technical Languages: Science and Medicine”. *A Companion to the Ancient Greek Language* (Oxford: Blackwell, 2010): 338-353.
26. Schwyzer, E. *Griechische Grammatik. Bd. I: Allgemeiner Teil, Lautlehre, Wortbildung, Flexion* (München: C. H. Beck, 1939).
27. Tribulato, O. “Greek compounds of the type *ισόθεος* ‘equal to a god’, *ἀξιόλογος* ‘worthy of note’, *ἀπειρόμαχος* ‘ignorant of war’, etc.” *Mnemosyne* 60 (2007): 527-549.
28. Willi, A. “*Νόσος* and *ὄσις*: etymological and sociocultural observations on the concepts of disease and divine (dis)favour in ancient Greece.” *The Journal of Hellenic studies* 128 (2008): 153-171.
29. Wöhrle, G. “Aspekte psychosomatischen Denkens in der antiken Medizin und Philosophie.” *Gymnasium* 107 (2000): 383-398.
30. Wouters, A., Swiggers, P., van Hal, T., Isebaert, L., “Word Formation (Derivation, Compounding).” *Encyclopedia of Ancient Greek Language and Linguistics* (Leiden: Brill, 2013), http://dx.doi.org/10.1163/2214-448X_eagll_COM_00000376.

References:

1. Vil’chyns’ka, T. “Slovotvirni zasoby verbalizaciji konceptu “Boh” (na materialii poetychnykh tekstiv T. Shevchenka) [The word-building means of verbalization of the concept “God” (on basis of poetical texts by T. Shevchenko)].” *Naukovi zapysky Ternopil’skoho nacionalnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Ser. Movoznavstvo* 1 (23) (2014): 26-30 (In Ukr.).
2. Harmash, O. L. “Struktura konceptiv morfolohichnoho ta leksychnoho zmistu jak skladovykh konceptosystemy suchasnoji anhlijskoji movy [The structure of concepts of morphological and lexical sense as component of conceptosystem of Modern English].” *Movni i konceptual’ni kartyny svitu* 43 (1) (2013): 245-251 (In Ukr.).
3. Holyk, S. “Etymolohichnyj shar konceptu OLD AGE [The etymological layer of the concept OLD AGE].” *Suchasni doslidzhennia z inozemnoji filolohiji. Zbirnyk naukovykh prac’* 18 (2020): 216-225 (In Ukr.).
4. Martyn, V. O. “Nominatyvne pole subkonceptu ΝΟΣΟΣ u davn’ohrec’kij movi” [Nominative field of subconcept ΝΟΣΟΣ in Ancient Greek].” *Science and Education a New Dimension: Philology*, III (15), Is.68 (2015): 63-66 (In Ukr.).
5. Martyn, V. O. “Deryvacijne pole subkonceptu ΝΟΣΟΣ v davn’ohrec’kij movi [Derivative field of subconcept ΝΟΣΟΣ in Ancient Greek].” *Naukovi zapysky. Seria: Filolohichni nauky* 146 (Kirovohrad 2016): 161-165 (In Ukr.).
6. Mylyk, O. V. *Linhval’ni zasoby reprezentaciji konceptu ZDOROVJA v latyns’kij movi* [The lingual means of representation of concept HEALTH in Latin] (PhD Diss., L’viv 2016) (In Ukr.).
7. Ryzhkina, A. A. “Etymolohichnyj analiz konceptu “simja” v kytajs’kij movi [The etymological analysis of the concept “family” in Chinese].” *Linhvistychni doslidzhennia* 37 (2014): 165-168 (In Ukr.).
8. Skab, M. V. “Metodyka konceptual’noho analizu: problemy ta vyrishennia [Technique of conceptual analysis: problems and solutions].” *Naukovyj visnyk Khersons’koho derzhavnoho universytetu/ Informacijni tekhnolohiji v osviti* 4 (2006): 356-360 (In Ukr.).
9. Fedoriuk, L. V. *Specyfika ukrajins’koji konceptosfery: linhvokul’turolohijnyj vymir (na*

- prykladi konceptu smert') [*Peculiarity of the Ukrainian conceptosphere: linguocultural dimension (on the example of the concept "death")*]: monography (Vinnycia: Donec'kyj nacional'nyj universytet imeni Vasylija Stusa, 2019) (In Ukr.).
10. Cariova, I. *Suchasnyj ukrajins'kyj jurydychnyj tekst: leksyko-deryvacijna struktura: monohrafija* [*Modern Ukrainian juridical text: lexical and derivational structure: Monography*] (Dnipro: Lira, 2020) (In Ukr.).
  11. Shevchenko, I. S. "Leksychno vtileni concept: istorychnyj vymir [Lexically embodied concepts; historical dimension]." *Nova filolohija* 64 (2014): 121-126 (In Ukr.).
  12. Skrypnyk, Yu. S. *Verbalizacija mehakonceptu KHVOROBA v latyns'kij movi* [*The verbalization of megaconcept DISEASE in Latin*] (PhD Diss., Kyiv, 2017) (In Ukr.).
  13. Beekes, R. *Etymological dictionary of Greek* (Leiden: Brill, 2010).
  14. Chantraine, P. *La formation des noms en grec ancien* (Paris: C. Klincksieck, 1933).
  15. Chantraine, P. *Dictionnaire etymologique de la langue Grec. Histoire des mots* (Paris: Éditions Klincksieck, 1968).
  16. Hofmann, J. B. *Etymologisches Wörterbuch des Griechischen* (Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1971).
  17. Hope, V. M., Marshall, E. *Death and Disease in the Ancient City* (London; New York: Taylor & Francis Group, 2000).
  18. Kazantzidis, G. *Lucretius on Disease. The Poetics of Morbidity in 'De rerum natura'* (Berlin-Boston: Walter de Gruyter, 2021).
  19. Lamont, J. L. "The Curious Case of the Cursed Chicken: A New Binding Ritual from the Athenian Agora". *Hesperia: The Journal of the American School of Classical Studies at Athens* 90, no. 2 (January-March 2021): 79-113.
  20. Langslow, D. R. *Medical Latin in the Roman Empire* (Oxford: Oxford University Press, 2000).
  21. Liddel, H. G., Scott, R. *A Greek-English Lexicon* (Oxford: Clarendon Press, 1983).
  22. Montanari, F. *The Brill Dictionary of Ancient Greek* (Leiden; Boston: Brill, 2015), <https://dictionaries.brillonline.com/montanari>
  23. Ralli, A. "Compounding versus derivation". *Cross-Disciplinary Issues in Compounding* (Amsterdam: John Benjamins, 2010): 57-74.
  24. Risch, E. *Wortbildung der homerischen Sprache* (Berlin – New York: Walter de Gruyter, 1974).
  25. Schironi, F. "Technical Languages: Science and Medicine". *A Companion to the Ancient Greek Language* (Oxford: Blackwell, 2010): 338-353.
  26. Schwyzer, E. *Griechische Grammatik. Bd. I: Allgemeiner Teil, Lautlehre, Wortbildung, Flexion* (München: C. H. Beck, 1939).
  27. Tribulato, O. "Greek compounds of the type ἰσόθεος 'equal to a god', ἀξιόλογος 'worthy of note', ἀπειρόμαχος 'ignorant of war', etc." *Mnemosyne* 60 (2007): 527-549.
  28. Willi, A. "Νόσος and όσίη: etymological and sociocultural observations on the concepts of disease and divine (dis)favour in ancient Greece." *The Journal of Hellenic studies* 128 (2008): 153-171.
  29. Wöhrle, G. "Aspekte psychosomatischen Denkens in der antiken Medizin und Philosophie." *Gymnasium* 107 (2000): 383-398.
  30. Wouters, A., Swiggers, P., van Hal, T., Isebaert, L., "Word Formation (Derivation, Compounding)." *Encyclopedia of Ancient Greek Language and Linguistics* (Leiden: Brill, 2013), http://dx.doi.org/10.1163/2214-448X_eagll_COM_00000376.